

N:o 10.

Ank. till Riksd. kansli den 12 februari 1889, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862.

Till lagutskottets handläggning hafva af vederbörande kammare hänvisats sex särskilda motioner om ändringar i konkurslagen den 18 september 1862, hvilka motioner afgifvits, inom Första Kammaren af herr *Samzelius*, n:o 16, samt inom Andra Kammaren af herr *A. Wendt*, n:o 12, af herr *M. Dahn*, n:o 14, af herr *A. Svenson* i Edum, n:o 43, af herr *C. A. Ekeborgh*, med hvilken herr *J. Ericsson* instämt, n:o 92, och af herr *O. H. Ström*, n:o 106.

I herr *Samzelius'* motion föreslås, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 98 och 104 §§ konkurslagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

98 §.

»I öfverläggning och beslut angående ackordsförslag må ej de borgenärer taga del, hvilka förmånsrätt för sina bevakade fordringar yrkat, utan i den mån de det yrkande återkalla, *ej heller de, som efter konkursens början fått fordran deri å sig öfverlåten.* Annan borgenär må i röstningen deltaga, ändå att hans fordran bestridd är.»

104 §.

»Ackord må ej, ändå att det ej bestridt är, af rätten fastställas: då beslutet icke i laga ordning tillkommit; då gäldenär blifvit dömd för bedrägligt förhållande *eller annan oredlighet* mot sina borgenärer, eller medan han under tilltal därför står; då anledning är, att gäldenär hemligen gynnat någon borgenär vid ackordet, eller att annat svek dervid egt rum; då ackordet ej gifver lika rätt och, *beräknadt för den tid, vid hvilken fastställelsen sker*, minst femtio för hundra af fordringsbeloppet åt alla de borgenärer, som det angår och som ej uttryckligen förklarat sig ty förutan med ackordet nöjde; då det uppenbarligen länder till skada för borgenärerna.

Bestrides ackordet på den grund att säkerhet ej finnes för dess fullgörande; pröfve rätten, efter omständigheterna, huruvida fastställelse på sådan grund vägras må.»

Till stöd för sitt förslag åberopar motionären hvad han andragit i en år 1887 af honom afgifven motion (n:o 17 bland motioner i Första Kammaren 1887 A), som i anseende till Riksdagens upplösning icke blef af kamrarna slutligen handlagd. I denna motion anfördes:

»Vid utarbetandet af vår nu gällande konkurslag af den 18 september 1862 tjenade, såsom bekant är, den franska konkurslagen hufvudsakligen till mönster. Bland de nyheter, som genom konkurslagens antagande infördes i vår lagstiftning, torde icke någon vara viktigare än det så kallade tvångsackordet. Infördt äfven i flere andra länders lagstiftning, ansåg man sig här sakna tillräcklig anledning motsätta sig att liksom på försök införa den främmande gästen på vår konkurslagstiftnings område, utan att så noga göra sig reda för följderna deraf. Vårt grannland Finland var dock försigtigare. Det antog nemligen väl en ny konkurslag, daterad den 9 november 1868, hvilken i många hänseenden är en afbild af svenska och franska konkurslagarne, men man undvek att tillägna sig deras bestämmelser om tvångsackordet, likasom äfven en annan kanske föga mindre viktig, nemligen om rättens ombudsman.

I den strömning, som den tiden gjorde sig gällande till förmån för det franska konkurssystemet, kunde äfven våra andra grannländer Norge och Danmark icke undgå att deraf beröras. I Norge infördes nemligen tvångsackordet genom Lov om Concurs og Concursboers behandling den 6 juni 1863, och i Danmarks nu gällande konkurslag af den 25 mars 1872 återinfördes tvångsackordet efter att en längre tid hafva varit afskaffadt. Genom en lag af den 3 juni 1874 har man

dock i Norge sett sig nödsakad att göra åtskilliga inskränkningar i tvångsackordet. Sålunda erhåller gäldenär icke ackord, då han dömts för vissa slag af oredlighet eller vårdslöshet; då han tillföre varit i konkurs, så vida borgenärerne genom ackordet icke erhålla minst 60 procent af sina bevakade fordringar, och då hans obestånd är vålladt af honom sjelf m. m. Den danska konkurslagen är mot gäldenären i flera hänseenden ännu strängare. Äfven i flere andra länder har man på senare tiden funnit sig nödgad återgå till skärpta bestämmelser mot de missbruk, tvångsackordet föranlett.

Vid tillämpning hos oss af 1862 års konkurslag dröjde det icke länge, innan man fick en bedräglig erfarenhet af dess verkningar i synnerhet i det afseende, hvarom här är fråga, eller beträffande tvångsackordet. Konkursernas antal ökades i oroväckande grad. Den jemförande konkursstatistiken anvisade åt Sverige den tvetydiga äran att i förhållande till folkmängden stå främst i afseende å antalet af konkurser. Mången begagnade konkursen och tvångsackordet såsom ett förvärfsmedel. Tvångsackorder fastställdes af rätten, då stundom ej mer än fem procent och någongång ännu mindre utaf det bevakade fordringsbeloppet af gäldenären erbjöds utan ringaste säkerhet för ackordets fullgörande. Klagomål anfördes deröfver, men blefvo till en början obeaktade. Slutligen hafva dock åtgärder från lagstiftarens sida blifvit vidtagna, hvilka äro egnade att åtminstone i någon mån stäffa de öfverklagade olägenheterna. Genom kongl. förordningen den 12 september 1868 gjordes nemligen ett tillägg till 104 § konkurslagen, åsyftande att bereda säkerhet för ackordets fullgörande. Genom kongl. förordningen den 12 maj 1870 erhöll nyssnämnde § den förändrade lydelse, att ackord icke finge fastställas, hvilket ej gäfvade minst 25 för hundra af fordringsbeloppet åt alla de borgenärer, som det anginge och som ej uttryckligen förklarar sig ty förutan med ackordet nöjde. Slutligen blef genom lagen den 5 juli 1884 ackordsprocentens minimum höjdt till femtio.

Under det betryck i affärsverlden, som sedermera i högre grad än förut allmänneligen herskat, har emellertid uppfinningsförmågan att kringgå gällande föreskrifter förvånansvärdt utbildadts. Från flera håll förspörjes, att man är sysselsatt med att genomdrifva tvångsackord, då gäldenären visserligen erbjudit att betala 50 procent å de i konkursen bevakade belopp men icke förr än fem, på några ställen tio år eller längre efter det ackordet blifvit fastställt och utan något slags räntegodtgörelse för den tid borgenären sålunda måste undvara likvid för sin redan vid konkursens början förfallna fordran. På andra ställen lærer man förfara på det sätt, att gäldenären väl erbjuder 50

procent ackord, men förbehåller sig att derå vid likvid erhålla viss rabatt, exempelvis 25 procent. Klart är det, att genom ett sådant tillvägagående kan det i lag fastställda minimum för ackordet i sjelfva verket nedbringas till hvilken siffra man önskar; ty i samma mån det räntefria betalningsanståndet utsträckes eller rabatten höjes, i samma mån nedbringas ock ackordsprocenten. Det aritmetiska problemet kan lätt lösas. Möter svårighet för erhållande af den i konkurslagen föreskrifna pluralitet, vidtalar gäldenären någon god vän, som inlöser det felande fordringsbeloppet af den motsträfviga borgenären och betalar honom fullt. Nyligen har jag till och med erfarit, att en borgenär, som vägrade ingå på ackord och åtalat gäldenären för vårdslöst förfarande, af en vän till den sistnämnde genom notarius publicus uppfordrades att, emot full betalning så till kapital som ränta, öfverlåta sin vexelfordran, hvilken den ifrågavarande vännen förmenade sig ega rätt att till den under åtal stående gäldenärens »heder» enligt vexelagen inlösa.

Danska konkurslagen innehåller det välbetänkta stadgande, att från rätt att deltaga i öfverläggning och beslut i fråga om tvångsackord äro uteslutne icke blott, såsom hos oss, de borgenärer, hvilka yrkat förmånsrätt för sina bevakade fordringar, utan äfven vissa närmare anförvandter till gäldenären samt de, hvilka fått sina fordringar på sig öfverlätne efter konkursens början; viljande jag dock för närvarande icke ifrågasätta någon inskränkning i anförvandters rätt att fortfarande deltaga i dylika frågors behandling, så vida nemligen de icke efter konkursens början fått fordringarna å sig öfverlätna.

I ett annat hänseende synes mig vår konkurslag äfven erfordra något skärpta bestämmelser. Såsom bekant är, kan under vissa i konkurslagen angifna förhållanden ansvar ådömas gäldenär dels för *bedrägeri*, dels för annan *oredlighet* och dels för uppenbar *vårdslöshet*, men endast den högsta graden af brottslighet, eller då gäldenären fälles till ansvar för bedrägligt förhållande mot sina borgenärer, utgör lagligt hinder för honom att erhålla tvångsackord. En oredlig borgenär, som för sitt brott dömts ända till två års straffarbete, är således oförhindrad att med sina vänners tillhjälp bereda sig tvångsackord, och ett anhängiggjort åtal för ett sådant brott föranleder icke ens uppskof med ackordets fastställande. I Frankrike, hvarifrån man hufvudsakligen hemtat sin visdom i konkurslagstiftningen, är man dock icke så liberal. Franska konkurslagen, likasom äfven den för hela tyska riket gällande konkursordning af den 10 februari 1877, känner icke någon tredelning af konkursgäldenärs brottslighet. Enligt begge dessa lagar kan konkursgäldenär, som gjort bedräglig konkurs, eller

gjort sig hemfallen till bedrägeri och annan oredlighet — gjort banqueroute frauduleuse — ej erhålla ackord, hvaremot den, som gjort endast enkel bankrutt (banqueroute simple), under vissa förhållanden kan få ackord; men detta ackord, om ock enhälligt antaget af borgenärerna, gäller i Frankrike icke utan fastställelse af handelsdomstolen. En sådan domstol utgöres hufvudsakligen af de förnämsta affärsmännen på platsen, och en så sammansatt domstol tillkommer den mest vidsträckta och omfattande pröfningsrätt i afseende å ackordet. Man pröfvar der, huru vida gäldenärens förhållande varit sådant, att han gjort sig förtjent att återvända till affärslifvet, eller om han begått sådana handlingar, hvilka, derest de lemnas obesträffade, skulle såra det allmänna rättsmedvetandet och skada samhället. Följderna af detta rigorösa förfarande äfvensom af stadgandet i franska konkurslagen, att konkursens början återflyttas till den tid, då gäldenärens obestånd i verkligheten inträffade, hafva visat sig ganska tillfredsställande, åtminstone i jmförelse med hvad förhållandet för närvarande är hos oss.»

Motionären hänvisade derefter till ett af Kongl. Maj:t i högsta domstolen meddeladt utslag, enligt hvilket högsta domstolen enhälligt funnit hinder icke möta för fastställelse af ackord, hvarigenom gäldenären skulle till sina borgenärer erlægga tillhopa 50 procent af fordringsbeloppet, att betalas med en femtedel eller tio procent af fordringsbeloppet under hvarje af fem på hvarandra följande år efter ackordets fastställelse. Närmare kännedom om beskaffenheten af detta fall kan inhemtas af handlingar, hvilka finnas tryckta såsom bilagor till den vid innevarande riksdag väckta motionen i ämnet. I sistnämnda motion tillägger motionären, att flere, det allmänna rättsmedvetandet än mera sårande fall än de förut omförmälda sedermera inträffat och ådaga-lagt det trängande behovet af lagstiftarens ingripande.

Med det af motionären framställda förslag till ändring af 98 § afses att från rösträtt vid pröfning af ackordsförslag utestänga sådana borgenärer, hvilka efter konkursens början fått fordringar deruti å sig öfverlätna. Vål må det vara sant, att den omständighet, att en person efter konkursens början blifvit genom öfverlåtelse innehafvare af fordran deruti, ej sällan tyder på ett sådant förhållande mellan denne person och gäldenären, att den ifrågavarande borgenären ej borde få deltaga i behandlingen af fråga om ackord. Men man synes dock icke vara berättigad att, utan vidare bevis, i alla eller ens i det öfvervägande

antalet fall antaga tillvaron af ett sådant förhållande. Inom utskottet har sålunda anförts ett fall, der ett flertal borgenärer gemensamt inlöst en fordran, hvars innehafvare af enskildt agg mot gäldenären motsatt sig ett för borgenärerna fördelaktigt ackord. Utskottet anser sig därför icke kunna biträda motionärens förslag i denna del.

Hvad deremot angår de ifrågasatta ändringarne i 104 §, är utskottet till fullo ense med motionären beträffande förslaget syfte. Enligt nuvarande bestämmelser uteslutes från förmånen att kunna erhålla ackord sådan gäldenär, som gjort sig skyldig till bedrägligt förhållande mot sina borgenärer, d. v. s. någon af de förbrytelser, som omtalas i 1 § af 23 kap. strafflagen. Men då jemväl de i 2 § af samma kapitel omförmälda förbrytelser, hvilka sammanfattas under benämningen oredlighet mot borgenärer, äro af ganska grof beskaffenhet och kunna föranleda så strängt straff som straffarbete ända till två år, anser utskottet, lika med motionären, att skäl är för handen att låta äfven den, som gjort sig skyldig till brott af denna sistnämnda art, drabbas af ifrågavarande påföljd.

Beträffande den föreslagna ändringen af bestämmelserna om ackordssummans minimibelopp, antager utskottet visserligen som möjligt, att lagstiftarens mening icke varit, att lagen skulle kunna så tolkas, som i verkligheten skett. Men då bestämmelsernas ordalydelse föranledt en sådan tolkning, torde en rättelse härutinnan böra ega rum. Utskottet hyser emellertid någon tvekan, huru detta lämpligast bör ske. Att motionärens eget redaktionsförslag icke utesluter möjligheten af olika tolkningar, synes antagligt deraf, att motionären funnit sig föranlåten att, till undvikande af missförstånd, närmare utveckla hvad han dermed afsett. I sjelfva verket kunna flere utvägar för ändamålets vinnande tänkas. En af dessa har motionären angifvit. Utskottet föreställer sig såsom ett synnerligen lämpligt sätt, att i lagen fastställdes en viss tid, exempelvis ett år eller möjligen något mera, inom hvilken ackordet skulle vara fullgjordt.

För vinnande af det åsyftade målet torde dock i alla händelser vara rådligast att hos Kongl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag i ämnet, helst möjligen äfven andra paragrafer i konkurslagen än de af motionären särskildt påpekade kunna af förslaget beröras; hvarför utskottet hemställer,

- 1) att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i konkurslagen den 18 september 1862, att ackord i konkurs

ej må fastställas, der gäldenär blifvit dömd för oredlighet mot sina borgenärer eller medan han står under tilltal derför, eller då tiden för ackordets fullgörande finnes vara så bestämd, att ackordssummans verkliga belopp kan anses understiga femtio för hundra af fordringsbeloppet.

117 § 2 mom. i konkurslagen har följande lydelse:

»Utgår fordran med förmånsrätt, njutes derå full ränta till den dag, som för utdelning bestämmes, der borgenären ej dessförinnan fått uppbära betalning; dock gälle ej i in-tecknad fastighet förmånsrätt till ränta, som upplupit före den dag, offentliga stämningen gafs, för längre tid än tre år. Är för fordran, hvarom nu sagdt är, ränta ej utfäst och viss betalningstid ej heller bestämd; varde ändå ränta till fem för hundra om året derå beräknad från den dag, den offentliga stämningen utfärdad blef.»

Deremot lyder 17 kap. 9 § 1 mom. handelsbalken, enligt förordningen den 16 juni 1875, sålunda: »Har någon in-teckning i gäldenärs fasta egendom; ege näst efter de fordringar, hvarom i 6 § förmåles, förmånsrätt i samma egendom från den dag, in-teckningen vid rätten söktes; dock gälle ej förmånsrätt till ränta, som före utmätning eller början af konkurs upplupen är, för längre tid än tre år. Är fast egendom in-tecknad för fleras fordringar, och räcker den ej till för alla; hafve den, som äldre in-teckning eger, företräde. Hafva flera in-teckning sökt å en dag; ege lika rätt.»

Med erinran om lydelsen af dessa båda lagrum, anför herr *Wendt* i sin ofvan omförmälda motion:

»Derest offentliga stämningen i konkurs alltid utfärdades samma dag konkursen började, såsom förhållandet är då gäldenär sjelf söker att få sin egendom till konkurs afträda, vore stadgandena i ofvan citerade lagrum icke stridande mot hvarandra; men när borgenär söker, att gäldenärs egendom skall till konkurs afträdas, kan oftast den offentliga stämningen icke utfärdas samma dag, konkursen skall anses börjad. Det kan till och med hända, ty det har händt, att flera månader förflyta emellan konkursens början och den offentliga stämningens utfärdande. Häraf är uppenbart, att ofvannämnda lagrum innefatta olika stadganden rörande samma rättsförhållande. För undanröjdande häraf

tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen för sin del ville besluta, antingen att 117 § 2 mom. konkurslagen må erhålla följande ändrade lydelse:

Utgår fordran med förmånsrätt; njutes derå full ränta till den dag, som för utdelning bestämmes, der borgenären ej dessförinnan fått uppbära betalning; dock gälle ej i in-tecknad fastighet förmånsrätt till ränta, som före konkursens början upplupen är, för längre tid än tre år. Är för fordran, hvarom nu sagdt är, ränta ej utfäst och viss betalningstid ej heller bestämd; varde ändå ränta till fem för hundra om året derå beräknad från den dag, då offentliga stämningen utfärdad blef;

eller ock att 17 kap. 9 § 1 mom. handelsbalken må få följande ändrade lydelse:

Har någon in-teckning i gäldenärs fasta egendom; ege näst efter de fordringar, hvarom i 6 § förmäles, förmånsrätt i samma egendom från den dag, in-teckningen vid rätten söktes; dock gälle ej förmånsrätt till ränta, som upplupit före utmätning eller den dag, offentlig stämning i konkurs gafs, för längre tid än tre år. Är fast egendom in-tecknad för fleras fordringar, och räcker den ej till för alla; hafve den, som äldre in-teckning eger, företräde. Hafva flera in-teckning sökt å en dag; ege lika rätt.»

På de af motionären anförda skäl och då lagutskottet för sin del finner lämpligast, att det ifrågavarande stadgandet i konkurslagen ändras till öfverensstämmelse med motsvarande föreskrift i handelsbalken, får utskottet hemställa,

2) att Riksdagen ville, med bifall till det första af de i motionen framställda alternativa förslag, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 117 § 2 mom. i konkurslagen den 18 september 1862.

Häri-genom förordnas, att 117 § 2 mom. i konkurslagen den 18 september 1862 skall hafva följande ändrade lydelse:

Utgår fordran med förmånsrätt; njutes derå full ränta till den dag, som för utdelning bestämmes, der

borgenären ej dessförinnan fått uppbära betalning; dock gälle ej i in-tecknad fastighet förmånsrätt till ränta, som *före konkursens början upplupen är*, för längre tid än tre år. Är för fordran, hvarom nu sagdt är, ränta ej utfäst och viss betalningstid ej heller bestämd; varde ändå ränta till fem för hundra om året derå beräknad från den dag, den offentliga stämningen utfärdad blef.

Herr *Dahns* motion åsyftar ändring i 60 § konkurslagen. Första stycket af denna § har följande lydelse:

»Vid val till gode män eller sysslomän, så ock uti alla andra mål, som röra förvaltning af gäldenärs bo, gälle såsom beslut den mening, hvarom, bland närvarande borgenärer, de sig förena, hvilkas fordringar sammanräknade utgöra största beloppet, så framt dessa borgenärer derjemte utgöra minst en fjerdedel af de röstande: kan beslut på sådant sätt ej åstadkommas; varde yttrande inhemtadt af rättens ombudsman, och gälle den mening, han biträder. Ej må i frågor, som uppenbarligen röra endast en eller några borgenärs rätt, annan borgenär i omröstningen deltaga. Bevakar medgäldenär eller löftesman jemte borgenären samma fordran; ege de tillsammans röst, beräknad efter den fordran: kunna de sig ej förena; gälle borgenärens mening, der ej de andra honom utlösa eller för hans fordran ställa full säkerhet.»

Motionären anmärker, att till följd af de många konkurser, som under senare tider egt rum, uppstått ett nästan yrkesmessigt jägtande efter befattningar såsom god man och syssloman i konkurser. För detta ändamål samlades fullmagter att föra talan för borgenärer, företrädesvis för innehafvarne af de största fordringarne, som dertill ofta vore förenade med förmånsrätt och sålunda icke medförde någon risk. Innehafvarne af smärre fordringar, som icke utginge med förmånsrätt, ansåge vanligen ej mödan värdt att vid valen af gode män och sysslomän söka att motverka innehafvarne af de större fordringsgarnes fullmagter. Följden blefve, att desse senare utsåge sig sjelfve till gode män och sysslomän, på samma gång de åt sig bestämde arvoden. »Men», fortsätter motionären, »att lagstiftarens mening ej varit densamma, till hvilket lagtolkningen fört, framgår bland annat deraf, att enligt 44 § 4 kap. konkurslagen borgenärerna ega att, då sysslo-

män väljas eller *sedermera*, gifva dem särskild föreskrift att i förvaltningen rätta sig efter; äfvensom att borgenärerna ega att bland sig utse en eller flere, för hvilka sysslomännen, när så fordras, hafva att visa redo: rättigheter, som ju annulleras, när sysslomännen sjelfva rösta för mer än hälften af samtliga borgenärers röster. Jag har därför tänkt mig, att sådan prioriterad fordringsegare, hvars fordran är in-tecknad i fastighet under fastighetens halfva taxeringsvärde — eller, om så anses nödvändigt, gerna en lägre siffra — ej skulle ega rätt att deltaga i val till godemän och sysslomän, och att — i analogi med hvad som eger rum för rösträtts utöfvande vid kommunalstämma och allmän rådstuga — ingen vid ofvan nämnda val skulle få rösta för mer än en fullmagt utöfver sin egen fordran. Då skulle man blifva qvitt dessa efterhängsna och opåkallade sysslomanskandidater, och de af för-luster drabbade fordringsegarne åtminstone blifva i tillfälle att välja godemän och sysslomän efter sin egen åsigt.»

På grund af hvad motionären anført föreslår han, »att Riksdagen för sin del beslutar sådan ändring i och tillägg till 60 § 4 kap. konkurs-lagen, att 1:o) prioriterade fordringsegare, hvilkas fordran är in-tecknad i fastighet under fastighetens halfva taxeringsvärde, ej må ega rätt att för sådan fordran deltaga i val till godemän eller sysslomän i an-hängiggjord konkurs; och att 2:o) ingen på grund af fullmagt skall ega rätt att vid val af godemän eller sysslomän i konkurs rösta för mer än *en* röstberättigad.»

Hvad först angår motionärens förslag, att innehafvare af in-tecknad fordran icke skulle vid val af gode män och sysslomän i konkursen få rösta för sin fordran, för så vidt den låge inom viss del af den in-tecknade egendomens taxeringsvärde, möter i främsta rummet den betänklighet, att äfven dessa fordringsegares rätt ofta kan vara be-roende af det sätt, hvarpå egendomen förvaltas. Erfarenheten har ju ådagalagt, att fastigheter, äfven i fall der ingen särskild anmärkning kunnat göras mot konkursboets förvaltning, måst säljas till pris, som betydligt understigit taxeringsvärdet, och att innehafvare af sådana fordringar som de i motionen åsyftade måst för dessas skyddande in-köpa den in-tecknade egendomen. Dessutom skulle antagligen, om en sådan bestämmelse infördes, ofta uppstå tvekan, om och i hvad mån en in-tecknings läge vore sådant, att dess innehafvare borde förvägras

att för densamma rösta vid ifrågavarande val, hvaraf allehanda förvecklingar lätt skulle kunna blifva en följd. Slutligen kan anmärkas, att motionären icke ifrågasatt någon inskränkning i de borgenärens rösträtt, hvilkas fordringar utgå med förmånsrätt framför in-teckningar. Utskottet anser sig därför icke kunna tillstyrka hvad motionären i denna del föreslagit.

I fråga om motionärens andra förslag, åsyftande inskränkning i rättigheten att genom ombud utöfva rösträtt vid valet, måste visserligen medgifvas, att oegentligheter uppstått derigenom, att enligt nu gällande bestämmelser en enda person kan på grund af fullmagter föra talan för ett obegränsadt antal borgenärer. Men de praktiska svårigheter, som resa sig mot genomförandet af den föreslagna inskränkningen, synas utskottet vara allt för stora i förhållande till den fördel, som dermed skulle kunna vinnas. I många konkurser, särskildt sådana, der gäldenären är köpman, är ett större eller mindre antal fordringsegare boende å annan ort än den, der konkursen är anhängig. Om i dylika fall konkursen är anhängig vid domstol å landet eller rådstufvurätt i en mindre stad, skulle det, med en sådan föreskrift som den här föreslagna, för de fleste af de å annan ort bosatte fordringsegarne varda omöjligt att till ombud erhålla en på den plats, der konkurssammanträdena hållas, boende och för uppdraget lämplig person. Följden häraf skulle åter blifva, att desse borgenärer nödgades antingen afstå från deltagande i ett med afseende på deras fordringar möjligen ytterst viktigt val eller ock med betydlig kostnad sjelfve begifva sig till platsen eller ditsända särskilda ombud. Förslagets genomförande skulle följaktligen i dylika fall, om det ock kunde vara fördelaktigt för de i orten bosatte borgenärerna, medföra väsentliga olägenheter för öfrige fordringsegare, hvilkas antal stundom kan vara större än de förstnämndes.

Den hänvisning, motionären i förevarande afseende gjort till vilkoren för rösträtts utöfvande vid kommunalstämma och allmän rådstuga, är, enligt utskottets förmenande, icke af någon betydelse, då ju de ojemförligt fleste af de i en kommuns angelägenheter röstberättigade hafva sin vistelseort inom kommunen och följaktligen icke hafva någon olägenhet af att deras rätt att utse ombud för utöfningen af sin rösträtt är på angifvet sätt begränsad.

Af sålunda anförda skäl hemställer utskottet,

3) att herr Dahns ifrågavarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Genom nu gällande konkurslag infördes i vår lagstiftning rätt för borgenärerna i konkurs att få upphäfa vissa till deras förfång före konkursens början ingångna aftal eller vidtagna åtgärder. Härom stadgas i de fem första momenten af 36 § konkurslagen:

»1 mom. Har gäldenär genom gäfvu afhändt sig egendom af sådant värde, att borgenärerna deraf märkelig skada haft, och äro ej mer än tre månader före konkursens början förflutna, sedan gäfvu af lös egendom fullbordad, eller lagfart å gäfvu af fastighet sökt blifvit; ege konkursboet den egendom återvinna: samma lag vare, der köp, byte, lega eller annat sådant aftal skett, och af missförhållandet mellan de å ömse sidor utfästade vilkor skönjas kan, att aftalet hufvudsakligen har egenkap af gäfvu. Då egendom sålunda återvinnes, gälde konkursboet derå gjord nödig kostnad, äfvensom, der något å andra sidan blifvit erlagdt, det sålunda utgifna eller dess värde.

2 mom. Har under de trettio sista dagarne före konkursens början gäldenären betalt gäld, som icke före den början till betalning förfallen varit, eller har han under samma tid annorledes än med penningar, vexlar, i köpenskap löpande förbindelser, eller andra, med hänsyn till gäldenärens yrke, vanliga betalningsmedel, betalt förfallen gäld; gånge den betalning åter, om borgenärerna derå tala; fordringsegaren obetaget att i konkursen göra sin fordran gällande. I fråga om vaxel, som på gäldenären dragen är, må dock talan om återbäring af redan verkställd betalning, som med penningar skett, ej kunna anställas mot annan än den, för hvars räkning vaxeln dragen är, eller, om detta är gäldenären sjelf, emot första emottagaren.

3 mom. Har under den tid, i nästföregående mom. sagd är, gäldenären annorledes ingått aftal, hvarigenom han iklädt sig förbindelse eller afhändt sig egendom, borgenärerna till förfång och under sådana omständigheter, att den, med hvilken aftalet ingicks, haft skälig anledning att sådant antaga; gånge ock det aftal, på borgenärernas åkärnan, åter så som i 1 mom. sägs.

4 mom. Är under de sista trettio dagarne före konkursens början pant af gäldenären lemnad för skuld, vid hvars tillkomst sådan säkerhet ej varit betingad; vare pantsättningen utan verkan, der borgenärerna det påstå.

5 mom. Har under sist sagda tid lös egendom blifvit för någon borgenärs fordran i mät tagen och försåld; vare lag som i 2 mom. sägs.»

Herr A. Svenson anmärker i sin här ofvan omförmälda motion, att lagens bestämmelser i detta ämne icke visat sig tillräckliga att hämma allehanda ofog i afsigt att undandraga gäldbundet bo egendom,

som vid konkurs borde komma borgenärerna till godo. Han anser därför, att vilkoren för anställande af återvinningstalan borde något förändras, t. ex. så att i mom. 1 orden »tre månader», ändrades till »sex månader», i mom. 2 »trettio sista dagarne» ändrades till »sextio sista dagarne» och i mom. 4 »trettio dagarne» till »sextio dagarne». Det verksammaste medlet för ändamålets vinnande anser motionären dock vara, att i konkurseden inrymdes ett tillägg, att gäldenären icke i och för tilltänkt konkurs någon egendom på något sätt undanskaffat. På grund häraf föreslår motionären, »att i konkurslagens 36 § mom. 1 ordet *tre* utbytes mot ordet *sex*, samt att i mom. 2 och 4 ordet *trettio* utbytes mot ordet *sextio*;» äfvensom »att i 26 § i edsformuläret efter ordet undantaget införes: och icke i och för tilltänkt konkurs någon egendom undanskaffat».

Vid bestämmandet af den tid före konkursens början, som får hafva förflutit, för att återvinningstalan af ifrågavarande beskaffenhet må kunna anställas, har lagstiftaren att taga hänsyn icke blott dertill, att svikliga tillställningar till borgenärers förfång så vidt möjligt förekommas, utan ock till angelägenheten deraf, att helgden af ingångna aftal och bestående rättsförhållanden icke bringas i fara. De komiterade, som uppgjorde förslag till 1862 års konkurslag hade, såsom deras år 1859 afgifna betänkande (sid. 66 och 67) utvisar, sin uppmärksamhet rigtad på nödvändigheten, att båda dessa kraf blefve tillgodosedda. Utskottet föreställer sig ock, att de af komiterade föreslagna och sedermera i lagen intagna tidsbestämmelser ganska nära träffat hvad som i allmänhet måste anses vara det rätta, och att en ändring derutinnan skulle, om den ock ur den ena synpunkten vore till gagn, ur den andra synpunkten sedt medföra motsvarande, om ej större olägenheter. Med hvarje utsträckning af den ifrågavarande tidrymden växer nemligen faran därför, att återvinningstalan skulle kunna göras gällande mot personer, som genom de omständigheter, hvarunder så väl de som gäldenären handlat, bort vara skyddade mot sådan talan.

Att, på sätt motionären jemväl föreslagit, i den ed, som gäldenären enligt 26 § konkurslagen har att aflägga och till hvars afläggande han kan genom tvångsåtgärder nödgas, inrymma en förklaring, att han icke i och för tilltänkt konkurs någon egendom undanskaffat, finner utskottet synnerligen betänkligt. Införandet af en sådan förklaring, hvars omfattande beskaffenhet öfverlemnar bedömandet af ganska sammansatta

förhållanden och bevekelsegrunder åt gäldenärens egen samvetsgrannhet, skulle nemligen, enligt utskottets tanke, betydligt öka den frestelse till mened, för hvilken redan nu så många just vid afläggandet af gäldenärsed i konkurs äro utsatta.

Utskottet anser sig följaktligen böra hemställa,

4) att herr A. Svensons förevarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Herr *Ekeborgh* återupptager den vid många föregående tillfällen behandlade frågan om afskaffande af institutionen rättens ombudsman i konkurser, i det han — med hänvisning till hvad han i en vid 1888 års riksdag afgifven motion (n:o 58 bland motioner i Andra Kammaren) anfört — föreslår »att Riksdagen ville besluta, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för nästa Riksdag framlägga förslag till sådan ändring uti nu gällande konkurslag, att institutionen af rättens ombudsman i konkurser må varda upphäfd».

I fråga om de skäl, som kunna anföras för institutionens bibehållande, tillåter sig utskottet att hänvisa till hvad utskottet anfört i första punkten af sitt utlåtande, n:o 22, i anledning af de vid sistlidne års riksdag väckta motioner med ändringar i konkurslagen. Utskottet anmärkte i andra punkten af samma utlåtande, att hufvudsakliga anledningen till det missnöje mot institutionen, som under de senare åren på ett oförtydligt sätt framträdde, vore att söka i de dryga kostnader, som konkursförvaltningen medförde, särskildt genom arfvodet till rättens ombudsman. Med afseende härå och i anledning af väckt motion i sådant syfte hemställde lagutskottet, att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändring i gällande konkurslag i syfte att medelst bestämda föreskrifter i afseende å arfvodet för konkursbos förvaltning förekomma att samma arfvode kan uppdrivas till oskäligt belopp. Denna utskottets hemställan bifölls af båda kamrarne; och skrifvelse i ämnet blef den 2 maj 1888 till Kongl. Maj:t afläten (n:o 43). Riks-

dagens berörda framställning är, enligt hvad justitieombudsmannens embetsberättelse utvisar, ännu beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden anser sig utskottet böra hemställa,

5) att herr Ekeborghs förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

I 77 § konkurslagen stadgas: »Vädjar någon mot rättens dom; åligge rätten eller domaren att alla handlingar, som tvisten röra, till hofrätten insända tre veckor förr än parterna skola sig der inställa.»

I herr *Ströms* hithörande motion anmärkes, att bestämmelse saknas derom, att handlingarne, sedan tvisten är afgjord, skola återsändas till rätten eller domaren. Då en sådan bestämmelse, enligt motionärens förmenande, vore af vigt, bland annat därför, att man ej skulle drabbas af högre lösen, ifall man behöfde officiel afskrift af dessa handlingar, sedan slutlig dom öfver tvistiga bevakningar fallit, föreslår motionären »att Riksdagen måtte besluta ett tillägg till 77 § konkurslagen af ungefär följande lydelse: och åligger det hofrätten att, sedan slutlig dom fallit, oförtöfvadt återsända handlingarna till rätten eller domaren».

Såsom bekant skola alla handlingar i konkursmål ingifvas i två exemplar, af hvilka det ena stannar hos rättens ombudsman och ingår i den hos honom förvarade s. k. duplettakten. I de flesta fall torde det således vara för vederbörande parter eller andra i saken intresserade möjligt att hos rättens ombudsman erhålla afskrifter af konkurshandlingarne, der dessa icke äro hos rätten eller domaren tillgängliga. För de utan tvifvel högst sällsynta undantagsfall, då äfven denna utväg att i orten erhålla afskrift af dylika handlingar icke kan anlitas, synes det icke vara skäl ålägga hofrätterna att till underdomstolarne återställa insända konkursakter.

Härtill kommer, att, då ett mål från hofrätt fullföljes hos Kongl. Maj:t, akten måste från hofrätten insändas till justitierevisionen, och att motionärens förslag icke innefattar föreskrift för denna sistnämnda myndighet att återställa handlingarne.

Lagutskottet hemställer följaktligen

6) att herr Ströms ifrågavarande motion må af Riksdagen lemnas utan vidare afseende.

Stockholm den 12 februari 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

Mot utskottets hemställan i punkten 3):

af herr *Smedberg*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka Riksdagen att för sin del besluta sådan ändring i 4 kap. 60 § konkurslagen, att ingen på grund af fullmagt skulle ega rätt att vid val af gode män eller sysslomän i konkurs rösta för mera än $\frac{1}{10}$ af summan utaf de anmälda fordringsbeloppen;

af herr *H. Andersson* i Nöbbelöf, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herr Dahns ifrågavarande motion, dock med den ändring i första punkten af förslaget att prioriterade fordringsegare, hvilkas fordran vore intecknad i fastighet inom $\frac{1}{3}$ af fastighetens taxeringsvärde, icke skulle ega rätt att för sådan fordran deltaga i val af gode män och sysslomän i konkurs; och

af herrar *P. Pehrson* i Törneryd och *C. Persson* i Stallerhult, samt

mot utskottets hemställan i punkten 4):

af herrar *Smedberg*, *P. Pehrson* i Törneryd, *A. Göransson* och *C. Persson* i Stallerhult, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herr *A. Svenssons* i Edum förslag i fråga om 36 § 1 mom. konkurslagen.